

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte onsdag den 14. juni 1961 kl. 16.

Møtet ble ledet av formannen, F i n n M o e .

Til stede: Leirfall (for Borten), Bøyum, Løbak, Kjøs, Mellesmo, Finn Moe, Nordahl, Offerdal, Reinsnes, Røiseland, Wikborg, Jakob Pettersen (for Langhelle), Dahl, Hareide, Paul Ingebretsen, Ingvaldsen, Sandberg (for Vatnaland) og Watnebryn.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: utenriksminister Lange og handelsminister Skaug.

Dessuten ble følgende embetsmenn gitt adgang til møtet: Fra Utenriksdepartementet statssekretær Engen, ekspedisjonssjef Halvorsen og sekretær Langeland, fra Handelsdepartementet ekspedisjonssjef Stokke og byråsjef Saxrud og fra Industridepartementet ekspedisjonssjef Gøthe.

Formannen: Møtet er sammenkalt for at handelsministeren og hans embetsmenn kunne få gi diverse redegjørelser.

Statsråd Skaug: Det er to saksområder vi gjerne vil få anledning til å redegjøre for i dette møtet. Det ene gjelder det embetsmannsmøtet som ble holdt i Genève mellom EFTA-landene forleden dag, og når det gjelder det spørsmålet vil ekspedisjonssjef Halvorsen, som var leder for den norske delegasjonen, gi en rapport. Vi ville dessuten gjerne få anledning til å legge frem ganske kort spørsmålet om akselerasjonen innen EFTA, som skal opp til behandling på statsrådsmøtet i London i slutten av juni, slik at komiteens medlemmer kan ha anledning til å bli kjent med - og, om komiteen så ønsker det, uttale seg om - det standpunkt som vi regner med at vi kommer til å innta i det spørsmålet. Det spørsmålet vil ekspedisjonssjef Stokke redegjøre for.

Ekspedisjonssjef Halvorsen: Tidligere har komiteen fått redegjørelse om det møtet som fant sted mellom EFTA-landene i Genève den 16. og 17. mai. Konklusjonen på det møtet var at EFTA-landene skulle utarbeide memorandum som man så skulle drøfte i en ny møtesesjon. Denne fant sted i Genève i dagene 6. - 9. juni. Jeg skal i korthet gjennomgå hovedposisjonene, slik som de utkrystalliserte seg i løpet av diskusjonen der.

Storbritannia har gitt klart uttrykk for at det fortsatt overveier fullt medlemskap i CEE. Det er vanskelig å bedømme hvordan britene vurderer de politiske utsikter for en forståelse med Frankrike, men det synes som om britene nå er noe mindre optimistiske enn de var for kort tid siden. Dette influerer imidlertid ikke på den arbeidshypotese de legger til grunn, og som EFTA-landene hittil har basert seg på og vel fortsatt må basere seg på. Britenes innstilling synes fortsatt å være at de EFTA-land som politisk er i stand til det, søker medlemskap, og at de

nøytrale EFTA-lands økonomiske problemer søkes løst gjennom en assosiering med det nye fellesskap.

Østerrike synes i dag på grunn av den senere tids press fra Sovjet å stå i en vanskeligere situasjon enn man antok inntil for kort tid siden. Medlemskap i det nye CEE synes utelukket. Også en assosiering kan by på vansker dersom den går ut over et rent handelsarrangement. Formen tollunion må unngås, da Sovjet ikke vil akseptere en tollunion mellom Østerrike og Forbundsrepublikken Tyskland. Østerrike synes nå ikke i stand til å binde seg til en felles ytre handelspolitikk. På den annen side synes det ikke utenkelig at Østerrike gjennom sin politisk utsatte stilling vil kunne oppnå en ren handelsmessig ordning med det nye CEE. Det er i denne forbindelse kanskje ikke utelukket at Østerrike på egen hånd ved nasjonale tiltak kan følge i praksis enkelte av bestemmelsene i Roma-traktaten.

Danmark følger og faktisk påskynder det britiske forhandlingsopplegg. På grunn av bestemt dansk ønske om snarest mulig å få delta i utformingen av CEE's felles landbrukspolitikk, er Danmark imot ethvert forhandlingsopplegg fra EFTA landenes side som kan bidra til å forsinke britisk tilslutning til Fellesmarkedet. Av denne grunn foretrekker Danmark et forhandlingsopplegg som skiller mellom de nøytrale og de ikke-nøytrale EFTA-land.

Portugal har sterke økonomiske og innenrikspolitiske betenkeligheter ved eventuelt tilslutning til CEE, men kan i praksis i betydelig grad harmonisere sine handelspolitiske og økonomisk/politiske tiltak med de krav som Roma-traktaten stiller.

Sverige og *Sveits* føler seg ikke overbevist om at det i nær fremtid vil kunne bli etablert en politisk vilje i Frankrike, dvs. hos de Gaulle, til å akseptere britisk tilslutning til CEE. Sveits peker dessuten på at selv om Storbritannia opptar slike forhandlinger, har man ingen garanti for at de vil føre frem. Hvis ikke vil den utvikling man nå gjennomlever bety en belastning for samtlige EFTA-land og for EFTA som organisasjon. Selv om Sverige og Sveits nok kan tenke seg å ta enkelte av sine synspunkter opp til fornyet overveielse, for å komme til en ordning med De seks, vil de at eventuelle innrømmelser ikke skal gis på forhånd uten hva de mener er motytelser, men som ledd i forhandlingene. Sverige og Sveits har hittil ikke sagt seg villig til å akseptere en tollunion som utgangspunkt for forhandlinger. For Sveits synes de formelle hensyn kanskje å veie tyngst.

Det er vanskelig i dag å bedømme hvor langt Sverige og Sveits om nødvendig vil kunne gå for ikke å bli stillet utenfor det nye økonomiske samarbeid i Vest-Europa som eventuelt vil bli følgen av britisk tilslutning til CEE.

Sveits har tradisjonelt en politisk særstilling som er alminnelig anerkjent. På grunn av sitt kapitalmarked har sveitserne også en ganske sterk forhandlingsposisjon. Det er derfor mulig at de mener at de på dette grunnlag vil kunne få akseptert en bilateral økonomisk ordning med Fellesmarkedet.

Det synes å foreligge et visst press i svensk opinion og også innenfor svensk administrasjon til fordel for svensk medlemskap, eller i hvert fall for en oppmyking av det svenske standpunkt. I hvilken utstrekning dette press eventuelt vil kunne føre til endringer i svensk regjeringsholdning overfor samarbeidet under Roma-traktaten,

er det ennå vanskelig å ha noen mening om. En regner at de svenske overveielser vil kunne skyte fart i løpet av juli måned.

Finnland har overfor de nordiske land gitt uttrykk for at det ikke kan slutte seg til en økonomisk samarbeidsavtale som har et politisk innhold. På embetsmannsmøtet i Genève var det enighet om at EFTA-landene i sine overlegninger må ta hensyn til det finske problem, uten at en ennå har gjort nærmere forsøk på å analysere hvordan det eventuelt kan løses.

På bakgrunn av stortingsdebatten den 5. juni ga en fra norsk side uttrykk for villighet til å innlede forhandlinger med De seks på grunnlag av Roma-traktaten dersom Storbritannia tok opp forhandlinger om tilslutning til CEE. Det ble understreket at dette naturligvis ikke innebar noen beslutning om hva man måtte komme til å akseptere når man så resultatet av forhandlingene. En fremholdt at endringen i britisk holdning innebærer at de tidligere mer begrensede forhandlingsopplegg ikke lenger kan ansees som realistiske som felles EFTA-plattform. Selv om en er villig til som ledd i forhandlingene å strekke seg ganske langt for å komme De seks i møte, vil en ved et begrenset forhandlingsopplegg kunne risikere overhodet ikke å komme i forhandlinger med De seks.

En må derfor som utgangspunkt ta Roma-traktatens materielle bestemmelser hvorav de viktigste er bestemmelsen om opprettelse av en tollunion, felles ytre handelspolitikk og felles landbrukspolitikk. Roma-traktaten, har vi fremholdt, er hovedsakelig en økonomisk samarbeidstraktat. Det politiske seksmaktssamarbeid foregår på siden av samarbeidet under Roma-traktaten og dens institusjoner. Det er derfor etter norsk oppfatning ikke noen avgjørende hindring for at også nøytrale land skulle kunne få medlemskap i et utvidet CEE. Under enhver omstendighet er det viktig at EFTA-landene ikke skiller lag under forhandlingene. For å sikre at en i hvert fall begynner forhandlingene sammen og på samme grunnlag, foreslo en fra norsk side at EFTA-landene dersom det nå kommer til forhandlinger med CEE, i det minste erklærer seg villige til å *innlede* disse i fellesskap på grunnlag av Roma-traktatens materielle bestemmelser og så under marsjen får nærmere klarlagt hvilken form for tilknytning til det nye CEE som passer hvert enkelt EFTA-land best. Da det trolig er de institusjonelle bestemmelser i Roma-traktaten som volder de største vansker for Sverige og Sveits, bør en først konsentrere seg om disse når man har nådd enighet om de materielle regler.

Utfallet av diskusjonen i EFTA ble et dokument som skal forelegges Ministerrådsmøtet i EFTA den 27. juni. Dette dokument, som er tenkt som en deklarasjon, skal offentliggjøres samtidig med at Macmillan eventuelt erklærer at britene ønsker å åpne forhandlingene med De seks.

Den rapporten man kom frem til, gir en oversikt over situasjonen som man i dag ser den.

Det fremheves innledningsvis at det helt fra begynnelsen har vært et hovedformål med EFTA-samarbeidet å fremme en videre europeisk økonomisk integrasjon. Man erkjenner den fare som følger av den økonomiske splittelse av Europa og nødvendigheten av å bringe splittelsen til opphør. I lys av utviklingen i de siste år er tiden kommet til å gjennomgå problemkomplekset på bakgrunn av de

erfaringer man har fra både CEE og EFTA-samarbeidet. Den gjennomgåelse som har funnet sted viser at enkelte av EFTA-landene er villige til nå å ta på seg langt større forpliktelser enn tidligere, forpliktelser som også kan få politiske virkninger. Rapporten fremhever at opprettelsen av et europeisk marked kan følge to hovedretningslinjer. Den ene er en assosiering på rent økonomisk grunnlag. En slik løsning kan imidlertid ikke ta hensyn til det politiske aspekt som enkelte EFTA-land tillegger problemet. Den annen linje er derfor at Storbritannia og enkelte andre EFTA-land forhandler om fullt medlemskap i CEE, mens andre bare går til en økonomisk assosiering med Fellesskapet. Forutsatt at man kan komme frem til en løsning som dekker alle EFTA-lands interesser på samme tid, vil man derved kunne komme frem til ett europeisk marked. En slik fremgangsmåte innebærer imidlertid faremomenter både for EFTA som organisasjon og for dens enkelte medlemmer. Inntil enighet om ett europeisk marked er oppnådd, er det følgelig nødvendig å sørge for at intet skjer som kan svekke EFTA-samarbeidet, men man må tvert imot ta skritt som kan styrke samholdet. Nødvendigheten av at EFTA fra forhandlingenes åpning opptrer i fellesskap understrekes. Hvis Storbritannia og enkelte andre EFTA-land beslutter seg til å åpne forhandlinger med De seks om fullt medlemskap, bør det derfor på samme tid fremlegges en felles erklæring omfattende samtlige EFTA-land som viser at disse tilbud er et ledd i en felles plan med sikte på å komme frem til ett felles marked i Europa. EFTA-landene må opptre samlet under forhandlingene og EFTA må opprettholdes som organisasjon, i hvert fall inntil tilfredsstillende ordninger er blitt utarbeidet for samtlige EFTA-land i forhold til markedsproblemet som helhet. I lys av den prinsipielle danske innstilling, med ønske om snarest å åpne og fullføre forhandlinger om fullt medlemskap, tok Danmark en reservasjon til denne siste uttalelse. Endelig pektes det på at et vedtak om å akselerere tollnedbyggingen i EFTA også ville bidra til å styrke EFTA-samarbeidet utad.

Denne rapporten lider av en åpenbar svakhet, idet den på den ene side understreker nødvendigheten av å handle sammen, men på den annen side ikke inneholder de nødvendige elementer i det som skulle være en felles plattform for forhandlinger fra EFTA-landenes side overfor De seks. Dette påpekte vi sterkt fra norsk side, og anførte gang på gang de argumenter som vi tidligere har nevnt og som for øvrig ble anført i stortingsdebatten her. Da det led mot slutten av møtesesjonen, ble det særlig fra sveitsisk side vist en betydelig interesse for denne norske tankegangen, og underhånden fikk vi en henvendelse fra sveitserne om vi ikke kunne sette den på papiret, slik at de fikk anledning til ytterligere å studere den. Det har vi nå gjort, og de norske betraktninger om hvordan vi tenker oss at man best skulle kunne henge sammen i et felles opplegg fra EFTA-landenes side, er i dag tilsendt vår delegasjon i Genève, som vil distribuere det videre til samtlige delegasjoner.

Essensen i det vi der har fremført er for det første at det er helt vesentlig at man i EFTA ikke må starte fra forskjellig utgangspunkt. Hvis vi skal komme i en felles forhandlingsposisjon overfor De seks, er det nødvendig at man aksepterer en tollunion som begrep, at man aksepterer en felles landbrukspolitikk og en felles ytre handelspolitikk. Vi understreker i den forbindelse at Roma-traktaten her må

oppfattes som en avtale om et økonomisk samarbeid og at den ikke går ut over det. Først når man så har forhandlet med De seks om disse materielle reglene og sett hvilke unntak og særbeholdninger de forskjellige land innenfor EFTA forlanger og klarer å oppnå, er tiden kommet til å se på de institusjonelle regler - i hvilken grad man er i stand til å akseptere de overnasjonale trekk i Roma-traktaten. Vi hadde håpet at det først på det tidspunkt skulle bli helt klart hvilke land som ikke ville kunne ta Roma-traktaten, men som utelukkende ønsker å få en assosiasjon.

I går fant det sted et møte i London mellom EFTA-landene, der britene på ny fremholdt sine standpunkter og understreket at de ønsket medlemskap og at de land som ikke ville gå så langt, måtte sikre seg en assosiasjonsavtale. Dette blir hovedemnet for EFTA-møtet som begynner den 27. juni, men det er vel allerede nå klart at hvis vi skal komme frem til en felles plattform, rekker vi ikke det innen denne datoen. I Genève tenkte man seg at det skulle være et nytt ministerrådsmøte i EFTA omkring tiden 21. - 24. juli, under forutsetning av at britene kommer med sin erklæring om å ville åpne forhandlinger like før parlamentsesjonen tar slutt - man regner med den 27. juli. I så fall har man ennå seks uker til å samrå seg på.

Jeg tror dette er i korthet forhandlingssituasjonen i EFTA slik som den ser ut i dag.

Formannen: Jeg vil takke for redegjørelsen. Er der noen spørsmål i forbindelse med redegjørelsen?

Røiseland: Det gjeld Danmarks stilling. Er det noka von om at Danmark vil kunne godta den norske skisse til tinging, som var lagd opp no? Eg fekk nærast det inntrykk at Danmark ikkje ville vente på Sverige. Danmark meinte prinsipalt at det måtte skiljast mellom dei nøytrale og dei ikkje nøytrale medlemmer av EFTA. Held dei fast ved det, eller kan det tenkjast at dei kan godta den norske skisse no? Eller korleis blir elles i det heile tatt forholdet i Norden no?

Det var det eine. Det andre var det som var sagt no på slutten, om England, der det blei sagt at England hadde uttalt at dersom dei valde å gå inn i Tollunionen, fekk dei andre prøve å sikre seg ein assosieringsavtale. Men ligg det deri at då får dei greie det på eiga hand, eller ligg det deri at også England kan hjelpe til? Skal ein då tinge saman, eller vil England bare overlata det til dei andre og seie at dei får greie dette sjølve?

Statsråd Skaug: Jeg tror det kanskje vil kunne være nyttig at jeg på dette tidspunkt refererer en melding vi fikk fra London i går ettermiddag, etter at møtet var holdt. Den gir en del opplysninger som kanskje kan være nyttige. Det heter:

"EFTA-landenes ambassadører i London var innkalt til møte hos den britiske lordseglbevarer Edward Heath sent 12/6 om ettermiddagen. Sir Roderick Barclay var til stede. Fra den norske ambassade møtte Braadland og Ribu.

1. Edward Heath pekte på at alle EFTA-land nå går inn i en vanskelig fase og nevnte spesielt de britiske vanskeligheter med Samveldet og

jordbruket. Det var ønskelig at EFTA-landene holder så nær kontakt som mulig i tiden fremover. Han la vekt på at landene møter godt forberedt på ministermøtet 27/6.

2. Det var bl.a. det amerikanske memorandumet for ca. 3 uker siden som var foranledningen til dette møtet. Britene fant ikke å kunne underrette EFTA-landene i første omgang, fordi memorandumet var stemplet konfidentielt. Britene hadde dog straks gjort det klart at punkt 8 i memorandumet, hvor det var gitt uttrykk for at Storbritannia bør søke medlemskap og overlate til de andre EFTA-land å følge eller slå inn på assosieringsveien, ikke samsvarer med britisk politikk. Under George Balls" - Ball er den amerikanske viseutenriksminister for økonomiske saker - "annen tur i Europa hadde Heath (igjen) fremholdt overfor ham det britiske syn på memorandumet, men det ble likevel fulgt opp med de amerikanske demarcher i EFTA-hovedstedene. Britene regner med at Washington nå viser større forståelse."

Det det dreier seg om her, er - jeg vet ikke om vi skal kalle det en amerikansk innblanding, men i all fall en henvendelse fra amerikansk side, som vi også fikk her i Oslo for noen tid tilbake, og hvor det ble gitt uttrykk for at man på amerikansk side nå mente at Storbritannia pluss EFTA's NATO-medlemmer burde søke fullt medlemskap, og at de andre så fikk ordne seg mer eller mindre som de best kunne. Dette ville jo være å skape en ny splittelse i Europa langs NATO-linjen, hvilket jo i denne forbindelse ville være meget uheldig. Britene hadde straks protestert mot denne problemstilling og også mot dette amerikanske press, kan man kalle det, da de fikk dette memorandumet. Men allikevel fikk vi altså også henvendelse her i Oslo, og det kom tilsvarende henvendelser i Stockholm og i Berne. I Stockholm og i Berne ble de rasende over dette og har gjort forestillinger i Washington.

På forespørsel har den amerikanske utenriksminister erklært seg uenig i Ball's memorandum, hvortil Ball har svart at han hadde klarert hovedtanken i dette memorandum med presidenten, som hadde erklært seg enig i det, men dog hadde presidenten ikke sett de formuleringer som var i dette memorandum. Etter at den amerikanske utenriksminister har tatt avstand fra Ball's memorandum, har da Ball på sin side blitt sint på den amerikanske utenriksminister, så vidt vi forstår. Det har vært en situasjon som har vært lite hyggelig, og som jo forhandlingsmessig er overordentlig betenkelig, og det vil selvsagt reise store problemer hvis man skulle få mer av dette. Ball har da for øvrig gitt uttrykk for at han skulle ønske at han ikke hadde sendt ut dette memorandumet. Men det er det jo noe sent å komme med etterpå.

Så heter det videre i meldingen:

"Sir Roderick fant det forståelig at Ball har vanskelig for å se hvordan EFTA som sådan kan forhandle med EEC all den stund man regner med at noen land er innstilt på medlemskap, andre på assosiasjon, og utgangspunktet for forhandlinger således kan bli forskjellig. - Dette viktige punkt ble noe av et gjennomgangstema, se nedenfor.

3. Heath mente EFTA-møtet i Genève hadde vært nyttig. Men det er meget som ennå må utredes i EFTA-landene før en kan bli klar over hvilken linje er den beste i lys av det som må anses praktisk. Medlemslandene må så langt råd er gjøre seg opp en klar mening til ministermøtet i slutten av inneværende måned. Britene regner selv med å ha brakt saken noen skritt videre til dette møtet.

Braadland tok opp Genève-møtets drøftelser av forhandlingsopplegget og mulighetene for å finne frem til et felles utgangspunkt. Sir Roderick pekte på den usikkerhet som vil oppstå i innledningsfasen dersom landene har forskjellig utgangspunkt eller basis. Det kan bli en samtidig opptreden, men han trodde ikke alle kan starte på samme grunnlag. Noen er innstilt på medlemskap, andre på assosiasjon, og landene kan komme til å måtte deklare sin posisjon før forhandlinger innledes. Drøftelsene i Genève er basert på generalsekretærens rapport som ikke forpliktet noen. Det fremgikk av Heath's og Barclay's kommentar til Braadlands spørsmål at britene også etter Genève-møtet anså seg å stå fritt til å deklare ønsket om fullt medlemskap allerede i starten og at dette er deres hensikt. - Heath sa at hvis man vil kjøre i vei, er det ønskelig å opptre samlet, men hva skal man samles om?

4. Den østerrikske ambassadør tok opp spørsmålet om på hvilket tidspunkt Storbritannia kan tenkes å være rede til å avgi en deklarasjon. (Han var ute etter forsikring om at Storbritannia ikke overraskende avgir en slik deklarasjon før de andre.) Heath viste til de forestående konsultasjoner med Samveldeland som vil bli igangsatt omtrent samtidig med EFTA-møtet i slutten av måneden. Statsministeren vil trolig senere 13/6 redegjøre for fremgangsmåten og hvilke kabinetsmedlemmer som skal sendes ut." - Dette er da allerede skjedd. - "Disse vil være tilbake i London henimot midten av juli. Så skal resultatene drøftes. Man regner derfor med 4-5 uker i tiden fremover med konsultasjoner og drøftelser. Tredje runde bilaterale drøftelser med franskmennene vil finne sted 22/6, men er ikke endelig bestemt.

På østerriksk spørsmål om mulighetene for en UK-deklarasjon før det eventuelle ekstraordinære EFTA-møte i tredje uke i juli, svarte Heath at dette var lite sannsynlig. Det ble dessuten minnet om mulighetene for en felles erklæring.

5. Ifølge Heath skjedde intet nytt i denne sak under møtet mellom Kennedy og de Gaulle. Saken ble bare berørt. Heath sa at de Gaulles holdning syntes uforandret. Han hadde sagt at han gjerne så Storbritannia som medlem av C.M., men han betvilte at det lot seg realisere.

6. Braadland pekte på Finnlands stilling og uttalte tvil om finnene var beredt til å akseptere endog en assosiasjon med C.M. Hva så med dem? Heath sa at man stadig har Finland i tankene, uten å komme nærmere inn på problemet.

Gruppen kom ellers inn på de misvisende og uriktige opplysninger i pressen, bl.a. Sunday Telegraph, om en " Kreisky-plan" som slett ikke

eksisterer. EFTA's fremtid, mulighetene for protokolltilførsler til Roma-traktaten og igjen det store spørsmål som skiller: assosiasjon eller medlemskap."

Så heter det i en kommentar:

"Ambassadens inntrykk av møtet er at britene ut fra en realistisk vurdering ikke regner med at det blir mulig å finne et felles grunnlag til innledning av forhandlinger med C.M. etter de linjer som er drøftet i Genève, og at EFTA-landene bare kan opptre samtidig, ikke samlet. Britene er nå åpenbart helt innstilt på forhandlinger med sikte på medlemskap av C.M. De arbeider under tidspress, og vil nødvendig bli forsinket ved forsøk på å formulere felles opplegg som de anser forgjeves. Dersom de forestående Samvelde-konsultasjoner ikke går dem imot, vil de trolig ikke vente lenger enn til EFTA-møtet i annen halvdel av juli med å avgi en deklarasjon i denne retning eller i ethvert fall senest innen Parlamentet trer fra hverandre i begynnelsen av august."

De reaksjoner fra britisk side som denne meldingen gir uttrykk for, har vel sin forklaring i at det på EFTA-møtet i Genève var så pass stor uenighet som tilfelle var, med Danmark og Sverige vel som de store motpoler. Om man kan samle seg om noe for en felles opptreden, vil vel være avhengig av om EFTA-landene stort sett kan samle seg om de tre punktene som ekspedisjonssjef Halvorsen nevnte: at man lager en tollunion, at man går inn for en felles ytre handelspolitikk, og at man går inn for å komme frem til en felles jordbrukspolitikk. Der er det uklarhet i de forskjellige EFTA-landene, og vi kan ikke si stort annet om realiteten i den saken enn at det neste møte i London den 27., 28. og 29. juni vil kunne bli av avgjørende betydning både på den ene og på den annen måte.

Det som man kanskje kan si er overordentlig beklagelig i utviklingen av hele denne saken, er at den i en urimelig grad er blitt politisert - for å bruke det uttrykk. Det er jo ganske uklart hvilke utenrikspolitiske bestemmelser eller bindinger som en tilslutning til Roma-avtalen skulle komme til å gi. Egentlig skulle det ikke bli noen, og man ser jo at det politiske samarbeidet som nå utvikler seg blant De seks, føres parallelt med og ikke som en del av samarbeidet under Roma-avtalen. Men selvsagt har Roma-avtalen også viktige politiske aspekter, hvis man med politiske aspekter mener innenrikspolitiske aspekter. Og det er vel kanskje også i den forbindelse at Sverige har en stor del av sine problemer.

Noe man på svensk side har vært svært opptatt av, er dette med en felles ytre handelspolitikk og Roma-avtalens bestemmelser på det felt. De har, så vidt jeg kan forstå, vært mer opptatt av det enn av spørsmålet om en tollunion. Og det som de i denne sammenheng har vært mest bekymret for, er sin frihet når det gjelder handelen med østsonelandene, spesielt Sovjet-Samveldet. Vi på vår side er tilbøyelige til å mene at de svenske bekymringene her er nokså overdrevne, i alle fall så fremt det er så at de godtar tanken om en vidtgående tollharmonisering eller tollunion - hvilket de i høy grad har vært inne på å godta. Selv under EFTA-avtalen kan ikke Sverige føre en helt fri importpolitikk når det gjelder østsonelandene. Hvis Sverige skulle ønske å utvide sine kvoter med østsonelandene for visse varegrupper

i sterk grad, ville EFTA-landene samlet sikkert ønske å ha et ord med i laget om det, og en stor del av det som i denne sammenheng kalles en felles ytre handelspolitikk, er jo noe som man i EFTA har tatt opp under betegnelsen opprinnelsesregler.

Men hvordan svenskene vil reagere på disse tre vesentlige punktene, og hvilken utvikling som der vil kunne komme til å finne sted i løpet av sommeren, vet vi ikke. - Dette besvarer kanskje det andre spørsmålet hr. Røiseland stilte.

Når det gjelder det nordiske samarbeidet akkurat nå, må vi jo si at med de standpunktene som man inntar på dansk og svensk side, står man svært langt fra hverandre.

Ingvaldsen: Jeg forsto det slik at hvis man skulle innlate seg i forhandlinger med Fellesmarkedets land, så måtte man akseptere en tollunion, en felles ytre handelspolitikk og felles landbrukspolitikk. Men er det ikke så at nettopp disse feltene er underlagt overnasjonale, høyere institusjoner? Kan man i det hele tatt tenke seg å ha en felles handelspolitikk uten å underkaste seg de overnasjonale institusjoner?

Statsråd Skaug: Det man har ment med disse tre punktene, er det som vi anser som det nødvendige minimum hvis man skulle få en EFTA-forhandlingsbasis. Hvis alle EFTA-landene kunne bli enige om disse punktene, så ville vi ha en forhandlingsbasis. Etter Roma-traktaten kommer her de overnasjonale elementene inn. Kommisjonen vil forberede ting, men så skal jo Kommisjonens resultater drøftes og diskuteres av Ministerrådet, hvor de enkelte land da vil ha muligheter for å si sin mening om det som Kommisjonen er kommet frem til. Og i enkelte tilfelle vil vel Ministerrådet også ha hele behandlingen, f.eks. når det gjelder tolltariffen - den fastsettes ikke av Kommisjonen, men av Ministerrådet.

Utenriksminister Lange: I slutfasen, etter forberedelsestiden, blir vel det endelige vedtak gjort med kvalifisert flertall. Det er for så vidt et overnasjonalt element der.

Ingvaldsen: Så vidt jeg husker, er det bare den første tiden at det skal være enstemmige beslutninger, og etter en viss tid blir det flertallsvedtak.

Statsråd Skaug: Ja, det er riktig.

Watnebryn: Handelsministeren sa at det har vært en beklagelig utvikling. Saken er blitt politisert, og så vidt jeg oppfattet det har det amerikanske memorandum som er gått til Storbritannia virket sterkt til at Storbritannia i dag inntar den holdning som det gjør. Hvilke i tilfelle sterke utenrikspolitiske momenter er det som får amerikanerne til å innta den holdning og øve dette press? Er det, utover det generelle politiske synspunkt som de har hatt før, ønsket om å unngå økonomisk og politisk splittelse i Europa, kommet til nye sterke utenrikspolitiske synspunkter som er bestemmende for at De forente stater inntar denne holdning?

Statsråd Skaug: Det er vel på dette område ikke skjedd noe mer som vi kjenner til, etter at statssekretær Engen ga sin redegjørelse i komiteen her for noen dager siden.

Watnebryn: Jo - men den ga oss ikke virkelig bakgrunnen. Det må jo være noe som gjør at amerikanerne i dag så sterkt går inn for dette, og som får Storbritannia til å innta sin nåværende holdning, enda britene jo er klar over at de vil ha store vanskeligheter i forhold til sine samveldeland - jeg tenker f.eks. på Canadas protest. Jeg ser det faktisk slik at skal vi kunne gjøre oss opp noen mening, må vi også ha det utenrikspolitiske perspektiv som synes å være bestemmende for dem.

Utenriksminister Lange: Så vidt det går an å få tak i det, så er vel den tankegangen som ligger bak den nye amerikanske regjeringsmarkerte holdning, at de føler seg uvisse på hvilken retning det europeiske seksmaktsforbund kan ta den dag Adenauer ikke lenger er der og de Gaulle ikke lenger er der. De ser risikoen for at det da kan bli sterke tredjemaktstendenser og en distansering på det europeiske kontinent fra NATO-politikken, og de er interessert i at Storbritannia og de andre NATO-medlemmer innenfor EFTA skal komme inn som et balanserende og stabiliserende element i det sterkt integrerte både økonomiske og politiske samarbeid i Europa. Jeg tror det er den tankegangen som ligger bak hos den amerikanske regjering, og som det har lyktes den å overbevise i hvert fall de utslagsgivende medlemmer av den britiske regjering om riktigheten av.

Statsråd Skaug: Dessuten spiller det kanskje en viss rolle at viseutenriksminister Ball jo gjennom en del år har vært Seksmaktsunionens på sett og vis advokat i Amerika, og en av dens fremste talsmenn.

Ingvaldsen: Det var til spørsmålet om NATO-landene. Jeg må si at jeg har oppfattet det slik helt fra vi diskuterte vår tilslutning til EFTA, at der var et vesentlig skille mellom Fellesmarkedet og EFTA i så henseende at alle fellesmarkedslandene er tilsluttet NATO. Jeg har alltid oppfattet det som om dette var en sterkt medvirkende årsak til at amerikanerne hele tiden har preferert Fellesmarkedet i forhold til EFTA, og jeg har også oppfattet det slik at amerikanerne ser en tilslutning av alle NATO-land til Fellesmarkedet som et meget ønskelig mål, og altså har arbeidet for det.

Watnebryn: Det vil ha stor interesse for oss å få tak i hvordan vår egen utenriksledelse vurderer disse antagelser og denne frykt. Vel - man kan ikke si at dette er grepet fullstendig ut av luften. Særlig når det gjelder Adenauer. Man må vel regne med at han er den som, hvis man følger naturens orden, tidligst forlater sin nåværende maktposisjon, og det er klart at det åpner for en viss usikkerhet når det gjelder Tyskland. Ja - man fristes jo til å spørre: Er Amerika virkelig redd for at Tyskland, når Adenauer ikke lenger bestemmer i tysk politikk, kan tenkes å

orientere seg østover? Er det det de er redde for, må vi jo prøve å få tak i følgende: Er dette en rimelig og nøktern vurdering? For da må vi i større eller mindre grad også la vår egen holdning og våre disposisjoner i forhold til dette bestemmes under den synsvinkel.

Utenriksminister Lange: Det er jo ytterst vanskelig å vurdere i hvilken grad denne uroen som tydelig gjør seg gjeldende innenfor den amerikanske regjering bygger på et reelt grunnlag. Men vi ser jo allerede i dag at der innenfor tysk industri er ganske sterke tendenser til å søke mot de store markeder østover, som de utvilsomt kan få for en politisk pris. Der er på den andre siden i fransk politikk, og spesielt hos de Gaulle, en tendens til å markere en tydelig distanse i forhold til De forente stater. Det samme har vært tilfelle også i forholdet til Storbritannia - til den angelsaksiske verden i det hele tatt. Men det ser i det siste ut som om der er foregått en viss svingning i de Gaulles holdning, slik at han nå er mer positivt innstillet til et britisk medlemskap i samarbeidet, altså i et utvidet seksmaktssamarbeid.

For vår del må vi vel si at vår langsiktige interesse går i retning av å medvirke til at der blir brakt inn i det europeiske samarbeid slik det nå tar form gjennom Fellesmarkedet og gjennom det politiske samarbeid som føres parallelt med det, en sterkest mulig motvekt til tendensene til en tredjemaktspolitikkk uavhengig av forbundet med Amerikas forente stater. For så vidt faller vår interesse på lengre sikt sammen med den britiske interesse og den amerikanske. Men vi har sett det som en viktig oppgave under utviklingen i denne retningen, å forsøke å trekke med alle EFTA-medlemmene så langt som det overhodet er mulig å få dem med, og å utsette så lenge som mulig det øyeblikk hvor noen sier: Her kan vi ikke følge med lenger.

Nå - vi vet ikke, det vil bli avgjort i løpet av denne sommeren, innen utgangen av juli sannsynligvis, om det overhodet finnes reelt grunnlag for å holde hele EFTA-gruppen sammen et stykke på vei inn i forhandlingene - det er ikke et mer ærgjerrig mål vi har. Men det norske synspunkt som her er skissert, tar nettopp sikte på at man kunne få begynt forhandlingene om de økonomiske samarbeidsforpliktelsene og utsette til siste forhandlingsfase stillingtagen til deltaking i institusjonene, hvor det overnasjonale element tydelig kommer inn, i håp om at man på den måten kunne oppnå best mulige vilkår for EFTA-landene under ett på det økonomiske område.

Jeg vil få lov også å føye til at hvor det gjelder hele denne vurderingen av de politiske motiver både hos den amerikanske og den britiske regjering, har statssekretær Engen, etter at han var her i komiteen og redegjorde for sin reise til London, skrevet et mer utførlig notat, som vi da kan sirkulere til komiteens medlemmer til orientering om den siden av saken.

Statsråd Skaug: Når det gjelder Storbritannias stilling i den nåværende situasjon, så er den jo også, og i ikke ganske liten grad, økonomisk bestemt. Med den svake økonomiske utvikling de har hatt i Storbritannia og med hele konkurransen fra Fellesmarkedet, ser jo en stor del av den britiske industri det som

den eneste løsning at de kan komme inn på like vilkår med Tyskland. Men til syvende og sist vil vel avgjørelsen i hele dette sakskompleks måtte bli tatt ut fra politiske vurderinger vel så meget som ut fra økonomiske vurderinger.

En vanskelighet som er meget betydelig og i øyeblikket nærmest umulig, er dette at ingen vet hva en assosiering vil være. Man har jo hittil bare ett tilfelle med en assosiering til Fellesmarkedet, og det gjelder Grekenland, som ble opptatt som assosiert medlem. Men det er jo en assosiering som tar sikte på at Grekenland ved overgangstidens utløp skal bli fullt medlem. Hva en assosiering - evigvarende eller tidsbegrenset - vil komme til å innebære, hvilke fordeler det kan ha og hvilke ulemper det vil ha, det vet vi ingenting om. Men vi skal *forsøke* - og vi holder på med det - å summere opp de forskjellige hensyn og momenter ved å stå helt utenfor, og som det annet ved å gå inn, og hvilke protokoller - særbestemmelser - vi måtte ønske og forsøke å forhandle oss til hvis vi skulle gå inn som medlem. Og som det tredje: Hvordan kan vi tenke oss en assosiasjonsavtale? Der kan man tenke seg mange situasjoner, og det er jo et arbeid som i høy grad vil måtte baseres på rene gjettverket på det nåværende tidspunkt.

Ingvaldsen: Når det gjelder spørsmålet om assosiering har jeg faktisk hatt inntrykk av at det ligger noe annet i det enn vi gjerne har forestillet oss. Jeg har nærmest oppfattet det slik at hvis andre land vil søke forbindelse med Fellesmarkedet, men vil ha alt for omfattende særregler og spesialbestemmelser til å begynne med, vil faktisk ikke de andre ta dem opp. De får ikke være med å bestemme om de felles retningslinjer, de regner dem altså ikke som så verdige medlemmer at de får ha noen innflytelse på selve Fellesmarkedets utvikling. Og hvis det er så - jeg bare spør - så må jeg jo si at dette spørsmålet om assosiering, ser litt anderledes ut enn man forestiller seg det her - at man bare selv kan velge hvor langt man vil gå inn med forpliktelser og rettigheter.

Statsråd Skaug: Det er vel sannsynlig at en assosieringsform vil gi visse fordeler av økonomisk art, kanskje de samme som medlemskapet innebærer, men det er mulig, også noe mindre fordeler. Det vet man ikke. Det er vel videre sannsynlig at en assosiering vil bety at man ikke vil sitte med i de institusjoner som bestemmer Fellesmarkedets politikk. Det er vel enkelte land som også tenker seg muligheten av en assosieringsordning som kan sies opp. Den østerrikske industri- og handelsminister har på egen hånd fremlagt visse ideer om hvordan han gjerne vil ha det ordnet for Østerrike. Vel - det ville gi alle fordelene, og han ville ikke påta seg noen forpliktelser. Vi er her ute på et område hvor man rett og slett gjetter.

På den annen side, når det gjelder spørsmålet om innflytelse i institusjonene, er det jo det å merke at selv om vi har fullt medlemskap, vil vi ved slutten av overgangsperioden ha vokset oss inn i det stadium hvor vi får flertallsbeslutninger etter gradert stemmerett, og da er det tross alt ikke så sikkert at vi selv som fullt medlem vil kunne utøve så stor myndighet innenfor institusjonene som vi gjerne ville ønske.

Utenriksminister Lange: Noe av vanskeligheten i den situasjon vi har akkurat i øyeblikket, og det som gjør at vi i så høy grad er henvist til gjetning, er vel at De seks - både fellesinstitusjonene, Kommisjonen og regjeringene blant De seks - bevisst holder oss i uvitenhet om hvilke muligheter som foreligger. Deres interesser er at flest mulig, og i hvert fall ut fra deres synspunkt, de som er medlemmer av NATO innenfor EFTA, tar fullt medlemskap med færrest mulige reservasjoner. Og før der foreligger en politisk erklæring fra Storbritannia som det viktigste og utslagsgivende medlem av EFTA, vil ikke De seks hverken som enkeltregjeringer eller som fellesinstitusjoner avdekke sine kort, fordi de regner med at jo strammere de holder seg, dess mer forhandlingsvillige vil partnerne bli, ut fra sin sterke politiske, og for Storbritannias vedkommende også sin sterke økonomiske, interesse av å finne en tilslutning til De seks.

Formannen: Er det andre som har spørsmål eller bemerkninger? - Kan jeg da gå ut fra at komiteen er noenlunde enig i det forhandlingsopplegg som handelsministeren har skissert?

Watnebryn: Er det fra norsk side gjort noe forsøk på å prøve å vinne forståelse for dette syn i Amerika at man ikke må haste så veldig sterkt at man mister en del av disse landene på veien, men at man må prøve å få dem med seg? Det er jo det som har vært et av de sterkeste motivene for Norge.

Statsråd Skaug: Dette har vært sagt fra gang på gang til de amerikanske representanter her i Oslo og også i Washington.

Røiseland: Men då er det amerikanarane som har inspirert eller i all fall stimulert danskane til å ta det standpunktet at det skal skiljast mellom NATO og dei nøytrale.

Utenriksminister Lange: Jeg tror det som er utslagsgivende for danskene er deres bekymringer for at den felles jordbrukspolitik skal bli fastlagt før de som medlemmer får anledning til å gjøre sine synsmåter gjeldende. De regner med at de vil ha større mulighet for å vinne fram med forsvaret av danske interesser, hvis de først har påtatt seg de forpliktelser som følger av medlemskapet, enn de vil ha som utenforstående. Jeg tror nok det er den utslagsgivende motivering for deres hastverk og for at de ser bort fra det som de i og for seg nok ville anse som ønskelig - hensynet til å holde EFTA-gruppen samlet lengst mulig.

Formannen: Man kan vel si at sett ut fra sitt synspunkt er de meget takknemlige for den amerikanske intervensjon.

Utenriksminister Lange: Det er de.

Røiseland: Det var akkurat det siste eg rekna med, at der kom den amerikanske henvendelsen som send frå himmelen for danskane.

Utenriksminister Lange: Det gjør den.

Ingvaldsen: I Fellesmarkedets terminologi går vel fiskeriene inn under landbruket, gjør de ikke det?

Statsråd Skaug: Ja.

Ingvaldsen: Så de får ta det på kjøpet.

Statsråd Skaug: Verken kommisjonen eller ministerrådet i Fellesmarkedet har hittil befattet seg med fiskeriene overhodet. Det eneste de har gjort, er å sette opp høye tollsatser. Om det vil bli tatt opp et arbeid også på det feltet, se det ligger i all fall i fremtiden. Men siden begrepet jordbruk også dekker fiskerier, så er det vel ikke urimelig å tenke seg at spørsmålet om en felles fiskeripolitikk er noe som også vil komme opp. Da vil det jo være en viss fordel for oss at vi er med.

Formannen: Da kan vi vel anse debatten om dette punkt for avsluttet og gå over til spørsmålet om akselerasjon.

Statsråd Skaug: Først må jeg få lov til å nevne at i tillegg til det møte som komiteen har bestemt seg for å ha 3. juli, vil vi sette pris på å få anledning til å innkalle komiteen til et møte en gang i siste halvdel av juli, hvis det skal holdes et nytt møte i forbindelse med en deklarasjon, og det skal tas opp forhandlinger. Når det vil kunne bli, vil avhenge av den dato man fastsetter for EFTA's ministerrådsmøte, som det er tanken å ha en gang i annen halvdel av juli.

Jeg ville bare forberede komiteen på at vi ville anse det som meget ønskelig om vi fikk anledning til å konsultere komiteen.

Formannen: Vi skal ta sikte på det. Siden dette er det siste møte før Stortinget oppløses, vil jeg gjerne si at slik som det nå ligger an, skulle man omkring 1. august kunne vente en britisk prinsipperklæring, selvsagt uten at det kan sies noe bestemt.

Watnebryn: Er det sannsynlig at Storbritannia vil gå til et så pass alvorlig skritt som dette, uten at det vil bli en samveldekonferanse?

Statsråd Skaug: Foreløpig ser det ut til at de håper å kunne unngå en samveldekonferanse ved å sende flere av regjeringens medlemmer på besøk til alle samveldeland og diskutere saken med hvert enkelt av dem.

Watnebryn: Jeg vil bare henwise til at Diefenbaker så å si har krevd at det blir gjort.

Formannen: Vi går da over til akselerasjonen.

Statsråd Skaug: I forbindelse med akselerasjonsproblemet i EFTA kunne jeg kanskje få be ekspedisjonssjef Stokke om i all korthet å gjøre rede for hva situasjonen er, og det standpunkt vi har tenkt å innta i London i slutten av denne måneden.

Ekspedisjonssjef Stokke: Handelsministeren ga 27. januar d.å. her i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite en redegjørelse for de drøftinger som inntil da hadde funnet sted i spørsmålet om en akselerert gjennomføring av tollavtrappingen og en raskere avvikling av andre restriksjoner på handelen mellom EFTA-landene.

På ministermøtet i Genève 14. - 16. februar d.å. ble det vedtatt å framskynde neste tollreduksjon på 10 pst. fra 1. januar 1962 til 1. juli 1961. EFTA-landene vil da ha avviklet til sammen 30 pst. av tollene seg imellom, og er i takt med De seks. Gjennomføringen av denne tollavtrapping ble vedtatt av Stortinget den 12 d.m.

På det samme ministermøte i Genève var det videre enighet om at man skulle foreta en fullstendig undersøkelse av mulighetene for å framskynde konvensjonens tidspunkter for avviklingen av tollsatsene, enten for hele restperioden eller til et nivå som ikke overstiger 50 pst. av basistollsatsene. Denne undersøkelse skulle også omfatte spørsmålene om liknende tiltak for jordbruksvarer og fiskevarer, samt avviklingen av kvantitative restriksjoner. Ministerrådet besluttet å drøfte saken på nytt på sitt neste møte i juni for å se hvor langt disse undersøkelser var kommet, og for å se om det kunne tas videre skritt.

I tiden etter dette ministermøte har EFTA's faste råd drøftet spørsmålene i flere møter. Det er satt i gang undersøkelser av handelen med jordbruksvarer og fiskevarer. Disse undersøkelser er foreløpig ikke kommet lenger enn til innsamling av materiale fra medlemslandene. Når det gjelder spørsmålet om tiltak på fiskeområdet, ble det imidlertid allerede under ministermøtet i Genève fra britisk og svensk side framhevet at man måtte regne med at spørsmålet om landing og transittering av fisk fanget utenfor fiskerigrensen ville bli reist under fiskeridrøftingene.

Når det gjelder tollavtrappingen for industrivarer, er de land som mener at man ikke kan påta seg en akselerert avtrapping, anmodet om å legge fram sine problemer, eventuelt i form av forslag til unntak for enkelte vanskelige sektorer.

Under de drøftinger som har pågått i EFTA's råd, har man særlig fra svensk, sveitsisk og britisk side gått sterkt inn for at det allerede på EFTA's ministermøte i London i slutten av denne måned fattes vedtak om en ytterligere tollavtrapping gjeldende fra 1. januar 1962 på 10 pst., eventuelt 20 pst. Etter konvensjonens timeplan skulle disse avtrappinger skje 1. juli 1963 og 1. januar 1965. Spørsmålet om 10 eller 20 pst. er knyttet til tollavtrappingen hos De seks, som allerede har

vedtatt en 10 pst. reduksjon 1. januar 1962, men som ennå ikke har godkjent kommisjonens forslag om ytterligere 10 pst. samme dato. Etter de siste meldinger synes det som det neppe foreløpig blir fattet noe slikt vedtak. Fra dansk, portugisisk og østerriksk side har man også prinsipielt vært tilhenger av en akselerasjon. På dansk side har man imidlertid hatt visse betenkeligheter, da man har vært redd for at et slikt vedtak kunne virke provoserende overfor De seks og øke deres motvilje mot forhandlinger.

På det siste embetsmannsmøte i EFTA i Genève 6. - 9. d.m. ble spørsmålet om akselerasjonen drøftet på nytt, og det ble klart at, bortsett fra at Østerrikes standpunkt ennå ikke er helt klarlagt, samtlige land unntatt Norge går inn for at det bør fattes et vedtak på det kommende statsrådsmøte i London om i hvert fall 10 pst. tollavtrapping fra 1. januar 1962.

Det sterke ønske hos de øvrige EFTA-land om en forsert nedbygging av tollsatsene i EFTA må ses på bakgrunn av den aktuelle situasjon overfor De seks. Begrunnelsen fra EFTA-partnersnes side er følgende: For det første at det er viktig at EFTA-landene med sikte på eventuelle forhandlinger om en europeisk ordening holder følge med avtrappingen hos De seks - særlig for Storbritannia må et slikt forhandlingsmoment antas å veie tungt. For det annet at en akselerasjon vil styrke EFTA og utad vise at EFTA er alvorlig ment og fullt levedyktig. Flere representanter for de mindre land ga under møtet underhånden uttrykk for at de regnet med at et vedtak om en akselerasjon nå ville være det beste middel til å sikre seg Storbritannias lojalitet under de eventuelt kommende forhandlinger med De seks. Videre ble anført at en langsommere avtrapping i EFTA enn i De seks ville vanskeliggjøre EFTA-landenes tilpassing til det større europeiske fellesmarked når det måtte komme. De øvrige EFTA-land anser det derfor, ut fra noe forskjellige motiver, overmåte viktig at EFTA allerede på statsrådsmøtet i juni i år gjør et ytterligere akselerasjonsvedtak.

Fra norsk side har man under de drøftinger som hittil har vært ført, foruten å fremholde vanskelighetene for den norske hjemmeindustri ved en akselerasjon, hevdet at man ikke kunne se at det var behov for noen generell akselerasjon allerede på nåværende tidspunkt. Man har ment at andre forhold enn en akselerasjon vil være avgjørende for EFTA's styrke og muligheter for å komme fram til forhandlinger med De seks. Dessuten har man hevdet at en akselerasjon av tollavtrappingen må følges av en raskere opphevelse av de gjenstående kvantitative restriksjoner, likesom man har ønsket en ytterligere frigjøring av handelen med fisk. I tilfelle enkelte land for sin egen del ønsket å gå hurtigere frem, åpnet konvensjonens artikkel 3, punkt 5 adgang til det. Endelig har vi gjort oppmerksom på at de ventede norske vanskeligheter med å få viktige norske eksportvarer med i Fellesmarkedet, tilsier en viss tilbakeholdenhet i tollnedbyggingen for å ha noe å forhandle med overfor De seks.

Vi har hittil liten erfaring for de virkninger de allerede gjennomførte tollavtrappinger vil få for næringslivet. De undersøkelser man har foretatt på norsk side viser at den overveiende del av den norske hjemmemarkedsindustri er imot en akselerert gjennomføring av tollavtrappingen, og det er særlig fra den del av

industrien som venter større omstillingsproblemer, hevdet at bedriftene trenger den overgangstid som er fastsatt i konvensjonen for å tilpasse seg de nye markedsforhold. Det har imidlertid vært antydning av representanter for Industriforbundet at dersom akselerasjonen skjer som et ledd i bestrebelsene på å oppnå en ordning av markedsforholdene i Europa, ville det være lettere å få industrien til å akseptere den belastning som akselerasjonen måtte medføre.

På bakgrunn av diskusjonen under møtet, fremsatte generalsekretæren følgende forslag, som han ba om ble overveiet før møtet i London:

1. Statsrådene fastslår på møtet i London prinsippet om ønskeligheten av en videre akselerert tollnedbygging i EFTA og regjeringene i Østerrike, Danmark, Portugal, Sverige, Sveits og Storbritannia gjør kjent at de har til hensikt pr. 1. januar 1962 å redusere sine tollsatser overfor de øvrige EFTA-partnere med minst ytterligere 10 pst.

2. Den norske regjering påtar seg å undersøke hvorvidt den kan gjøre det samme.

Det er sannsynlig at de øvrige EFTA-land vil gå inn for at det blir fattet et vedtak i samsvar med generalsekretærens forslag på London-møtet. Fra østerriksk side ble det imidlertid under Genève-møtet påpekt at et unntak for Norge ikke ville gjøre det lettere for Østerrike for sin del å gå med de øvrige i et akselerasjonsvedtak.

Fra dansk side har man tidligere knyttet spørsmålet om akselerasjonen av tollavtrappingen til innrømmelser på landbruksområdet. Det synes imidlertid som om dette er kommet mer i bakgrunnen når det gjelder spørsmålet om de første 10 pst., men man har allerede fra dansk side tatt opp spørsmålet om motytelser ved en utvidelse av de bilaterale avtaler om eksport av landbruksvarer med Sverige, Storbritannia og Sveits.

Formannen: Jeg takker for redegjørelsen.

Statsråd Skaug: Jeg vil gjerne føye til at dette naturligvis ikke er noe hyggelig standpunkt å skulle innta, spesielt siden alle de andre EFTA-land går inn for et positivt vedtak. Etter de drøftelser som har funnet sted med industriens representanter, og etter den føling Industridepartementet har med situasjonen, har vi imidlertid ment at vi ikke på dette møtet i juni kan gi noe absolutt tilsagn. Vi kan ikke gå lenger enn til å gi uttrykk for at vi vil foreta en nærmere undersøkelse for å se hva vi vil kunne gjøre.

Nordahl: Jeg vil få stille et spørsmål. Hvis vi går med på de 10 pst. fra nyttår, vil det si at da er denne tollnedbyggingen kommet opp i 40 pst. Er ikke det riktig?

Statsråd Skaug: Det er riktig.

Nordahl: Og i og med at vi gikk med på ytterligere 10 pst. fra 1. juli i år, er vi kommet lenger enn den opprinnelige plan forutsatte på dette tidspunkt. Er det ikke så?

Statsråd Skaug: Jo.

Nordahl: Vi har altså nå tatt de 10 pst. som vi opprinnelig skulle tatt fra nyttår av. Hvis vi da skal ta ytterligere 10 pst. fra nyttår av, vil vi komme til å ligge 1 ½ år foran den opprinnelige plan.

Bøyum: Er det nokre av dei andre EFTA-landa som går inn for å taka 20 pst., altså 10 pst. i tillegg til det som det har vore tale om, og i tilfelle til kva tid?

Statsråd Skaug: Det kan tenkes. Hvis Fellesmarkedets land bestemmer seg for 10 pst. mer, vil de komme opp i 50 pst. fra 1. januar. Dette presses det på fra tysk side innenfor Fellesmarkedet, men franskmennene stiller seg nå meget negativt, fordi man fra tysk side ikke har villet gjennomføre de tiltak som franskmennene hadde ventet seg skulle bli gjennomført på jordbrukets område. Derfor er det i øyeblikket usikkert hvorvidt fellesmarkedet vil komme til å ta de 10 pst. ekstra fra 1. januar neste år.

Ingvaldsen: Jeg vil gjerne få lov til å stille et spørsmål som kanskje ligger litt på siden av saken. Hvordan vurderer man utviklingen i Algerie i forhold til Frankrikes holdning til Fellesmarkedet og EFTA-landene? Så vidt jeg skjønner, begynner jo spørsmålet der å dreie seg om hvem som skal beholde Sahara - enten det er Algerie eller Frankrike - og det kan vel ikke være helt likegyldig for Frankrikes vurdering fremover.

Utenriksminister Lange: Det er vanskelig å si noe sikkert der, men at det er en sammenheng er jo åpenbart. Hvis man skulle kjøre seg fast i forhandlingene med opprørsregjeringen i Algerie, slik at det ikke blir noen løsning innen overskuelig fremtid, vil det svekke de Gaulles stilling i hele bildet. Men hvilke virkninger en slik svekkelse av hans stilling vil få for hans holdning til det hele, er det vanskelig å spørre om.

Statsråd Skaug: Dessuten vil vel en fortsettelse av stridighetene i Algerie bety en fortsatt belastning på fransk økonomi, noe som også vil være en faktor i hele dette bildet.

Watnebryn: Vi har fått vite en del om amerikanernes politiske synspunkter når det gjelder deres påtrykk, men hvordan kommer deres økonomiske interesser inn i bildet her?

Statsråd Skaug: Med hensyn til De seks og De sju?

Watnebryn: Ja.

Statsråd Skaug: Den alminnelige teori i Amerika er at en sammenslutning av de to markedsdannelser i Europa vil medføre en forsterket diskriminering mot amerikanske varer. De bruker bevisst ordet "diskriminering" i denne forbindelse. Hvorvidt det er en riktig betegnelse så lenge man har å gjøre med en markedsdannelse som er tillatt etter GATT's regler, er en annen sak. De regner da med at det større marked i Europa vil by på slike vekstmuligheter og utviklingsmuligheter i Europa at det da vil bli enda vanskeligere for amerikanerne å konkurrere. Men mot det kan man jo anføre at en økonomisk utvikling i Europa med sterkere vekst på grunn av det store marked enn den man ville få ved å ha to handelsblokker, betyr et Europa som er så pass mer velstående at mulighetene for Amerika til å selge her, vil øke. Hva som her vil komme til å skje, er det ganske umulig å vite noe om, men det er vel sannsynlig at den store markedsdannelsen vil skape problemer for amerikansk eksport. Men den belastningen sier de at de er villige til å ta, hvis man til gjengjeld får det de da kaller et mer "politisk" samarbeid i Europa.

Watnebryn: Men har ikke amerikansk kapitalplassering en viss sammenheng med dette med markedsområdene?

Statsråd Skaug: Det har vært store amerikanske investeringer i Europa i de senere år. Det henger imidlertid i ikke så liten utstrekning sammen med den amerikanske skattelovgivningen, idet de overskudd som disse amerikanske bedrifter opparbeider seg ved sin virksomhet i Europa, ikke blir beskattet før de tas hjem til Amerika. Det har jo stadig vært påstått at denne amerikanske kapitalflukt har ført til vanskeligheter med investeringer i Amerika selv. Nå foreligger det for den amerikanske Kongress et budskap fra presidenten om å endre den amerikanske skattelovgivning, slik at det ikke blir fullt så direkte lønnsomt å investere utenfor landets grenser som det er i dag. Det er noe som da bl.a. også vil kunne være av en viss betydning for den del av den amerikansk-eide tonnasje som i dag av skattemessige grunner er registrert i selskaper i andre land.

Ingvaldsen: Jeg vil stille et spørsmål til handelsministeren. Det ligger kanskje litt utenfor, men det har likevel en viss sammenheng med problemene her. Den norske industri skulle nå i overgangstiden forsøke å innarbeide seg på andre og større markeder, og det er mange som har forsøkt det. Nå har man imidlertid fått det problem at det er blitt et så stort press her hjemme at det er visse vanskeligheter med å skaffe varer til eksport. Man blir da forhindret i å gjøre fremstøt på den måten. Jeg vet ikke hvordan handelsministeren vurderer den siden av saken?

Statsråd Skaug: Jeg ville se det som en stor fordel om norske bedrifter så å si kunne avsette en tilstrekkelig stor del av sin produksjon til markeder utenfor

landets grenser. På forskjellige utstillinger som jeg har hatt anledning til å besøke i utlandet, hvor det har vært norske utstillere, har jeg stadig fått høre at nå har de fått så mange bestillinger at nå vet de ikke riktig om de kan ta imot flere. Det var bl.a. tilfelle på møbel-messen i Köln for vel et år siden. Da sa jeg som min oppfatning at jeg syntes det ville være en stor fordel om man kunne tilgodese eksportmarkedet, og at jeg mente vi måtte kunne klare oss så noenlunde i Norge med de møblene vi allerede hadde. Men vi har ikke noen muligheter for å gripe inn her med noen som helst form for regulering, og ønsker vel heller ikke å gjøre det.

Nordahl: Jeg vil bare komme med en bemerkning i forbindelse med det handelsministeren sa om grunnen til at amerikanerne investerer i Europa. Han nevnte skattespørsmålet, og det er naturligvis et viktig moment. Men jeg tror at det også er en annen ting som spiller en ikke liten rolle for amerikanerne når de investerer utenfor Amerika, og det er arbeidslønnen. De får mye billigere arbeidskraft i Europa enn i Amerika, og det spiller en ikke liten rolle, så vidt jeg forstår.

Statsråd Skaug: Det er sikkert mye i det. Man har hatt et ganske typisk tilfelle på dette. Det har fra Europa vært stor eksport til De forente stater av automobiler som er produsert ved automobilfabrikker som befinner seg i Europa, men dog eies av amerikansk kapital.

Formannen: Flere har ikke forlangt ordet, og vi kan vel da anse oss som ferdige med dette punktet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? Det er ikke skjedd, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 17.30.